

PORYWAĆ SIĘ (19) *vb impf*

się (10), się (9).

o oraz a jasne.

inf porywać się (3). ◇ *praes 1 sg* porywam się (2). ◇ *2 sg* porywász się (2). ◇ *3 sg* porywå się (7).
◇ [1 *pl* porywåmy się.] ◇ 3 *pl* porywają się (2). ◇ *imp 2 sg* porywáj się (1). ◇ 3 *sg* niech się porywå (1). ◇ *part praes act* porywając się (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. Podrywać się gwałtownie, powstawać (11) :

porywać się skąd [z czego] (2): [św. Hugon nowiną o swoim wychowanuku Odelrykusie] tak się wwelelił/ iłz złółzka się porywåjąc á przeciw niemu chcąc wyniść/ máło się nieślukł. *SkarŻyw* 293; *GrabowSet* O2v.

Zwrot: »porywać się ze snu« = *budzić się gwałtownie w oszołomieniu [szyk zmienny]* (2): Ktory fye porywa ze łnu/ podobny łzalonemu/ álbo wielce pijånemu. *GroicPorz* 114v; Nád to tego fye trzeba bać: [...] iefli łtråłzliwe á niełpokoyne łny miewa/ iefli fye nád zwyczaj ze łnu porywa/ á potym łpi *SienLek* 18v.

Przen (1) :

Zwrot: »z grzechu się porywać« (1): co dzień gniewu łobie Bożego przyczyniałz/ gdy się z grzechu nieporywałz. Vpåć ludzka rzecz iefł/ ále y powłtåć ludzka: A vpåć á nie powłtåć *Dyabelłka SkarŻyw* 168.

a. Gwałtownie ruszać w jakimś kierunku; facessere Mącz; arripere se, corripere se Cn (5) : Wywiedz konie czas nam iechåć Ale wđdy złe nie pożegnåć Więc łie rzkomo porywåją Ano ich nic niewciågåją Chodząc łie po izbie kłóci Trzykroć łie odedrzwi wroci *RejRozpr* I2; *KlonWor* 14.

porywać się dokąd (1): *GosłCast* 51 *cf Szereg*.

porywać się skąd (2): *Facesse hinc/ wieł łie precz/ pochadzay/ poryway łie z tąd. Mącz* 114a, 113d. *Szereg:* »porywać się, iść« (1): Gdżież łie córko porywałz? gdzie idżiefłz? *GosłCast* 51.

b. Atakować, napadać [na kogo] (1) :

Zwrot: »porywać się popędliwie« (1): Ale tobie Krołu niegodzi łie nanas poriwac popedliwie/ tilko według praw nałzich mozes karac przelstepce *PaprUp* G.

2. Sięgać po coś, ujmować coś gwałtownie; proripere Mącz, Cn; provocari Modrz; cooriri, proicere se Cn (5) : *Proripio/ Poriwam łie/ pochwytam łie. Mącz* 346d.

Zwrot: »do kordow się porywać« (1): obå łwårząc łie niewstydlıwie vłty łie łwemi wynołzå: Iam pri lepłzy niż ty: Zaś drugi: Y owłzem ia lepłzy niż ty. Potym łie do kordow porywåją [*Ad ferrum deinde provocatur*]. *ModrzBaz* 60v.

Przen (3) :

[*porywać się do czego na co:* Ale my [*katolicy*] z drugiey łtrony tak żal łwoy miårkuiemy/ że choć tak hånıebne rzeczy od was [*panowie ministrowie*] ćierpiemy/ przedsię do ołtrego ná kåkol łie nie porywamy/ pomniåć ná ono w czym nas Zbåwiciel przelstrzegł *ŚmigłAbsurda* 21.]

Zwrot: »porywać się swowolnie« (1): Day mi ná gniew wielkie rozumu męłtwo/ åbych zbroynego tego żołnierzá vkroćić y trzymåć vmiał/ á porywåć mu łie łwovolnie nie dopułcił. *SkarKaz* 316b.

»na urzędy się porywać« (1): Kto fwoiey łodkości nie ma/ ná vrzędy fię porywa. *SkarKaz* 80a marg.

a) *Chcieć osiągnąć coś trudnego [na co]* (1) : Bobyh ośzalał y rozum ftracił/ bych fię miał z rozumem moim ná mądrości niedościgłe Bozkie porywać. *SkarKaz* 277b.

3. *Brać się do czegoś, podejmować się czegoś; accedere* *Modrz [cum inf]* (3) : *HistLan* C4; Lecż wiele fię ich porywa czynić takąową krzywdę/ zá tem mnimánien/ że wżytko ich ielt co dżierzą ich poddáni. *ModrzBaz* 47v; Przeto Sędzia ma ná takięgo wedle práwá poftąpić iáko vczy. Winy piáć. Item, porywa fię Roki odwołać, y odwoła. *SarnStat* 1292.

Synonimy: **1.** *podnosić się, powstawać, wstawać; a. ruszać, ruszać się; 2. brać, chwytac się, łapać, sięgać, ujmować; 3. brać się, podejmować się.*

Formacje współrdzenne cf **RWAĆ**.

Cf **PORYWAJĄCY SIĘ, PORYWANIE**